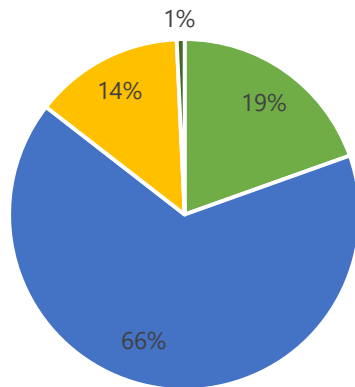
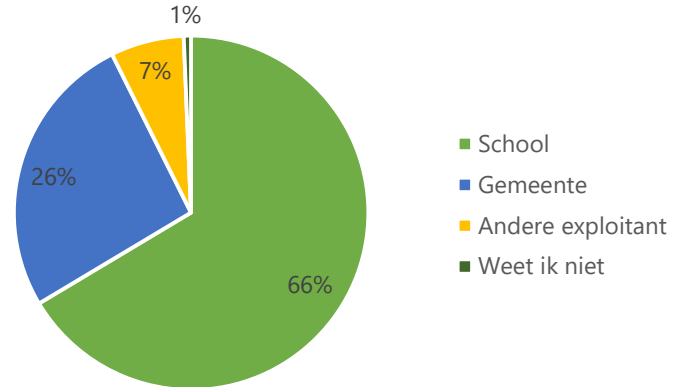

Mei 2021

Figuur 1. PO - Zaal is in beheer van

Figuur 2. VO - Zaal is in beheer van

Huisvesting bewegingsonderwijs

In december 2020 heeft de KVLO een ledenpeiling gehouden over huisvesting van bewegingsonderwijs. Hierin kwamen vragen over de bouw, inventaris en ervaring met klimaat en akoestiek aan de orde. Met de informatie van onder andere de 333 respondenten (173 PO of SO en 160 VO) kunnen we een stap zetten naar het verbeteren van accommodaties zodat deze aansluiten bij de behoeften van de vakleerkrachten.

Ruimte voor bewegen

In het voortgezet onderwijs zijn de meeste binnensportaccommodaties in beheer van de school (64%) (figuur 2). Deze accommodaties bevinden zich vaak binnen of direct naast de school. Daarnaast hebben de meeste VO-scholen voor het geven van bewegingsonderwijs toegang tot de buitenaccommodatie van een sportvereniging. Slechts 4% van de respondenten uit het VO heeft geen beschikking over buitenruimte voor de lessen bewegingsonderwijs.

In het primair onderwijs zijn de meeste zalen juist in beheer van de gemeente (64%) en is maar een klein kwart van de binnenaccommodaties in beheer van school (figuur 1). Zalen bevinden zich dan ook, vaker dan in het VO, niet aan of binnen school (slechts 44%). De meerderheid (twee derde) van de zalen ligt wel binnen een straal van 100 meter van de school, 15% ligt binnen 500 meter en 14% ligt binnen een straal van een kilometer van school. Voor buitenlessen wordt in het PO voornamelijk gebruikgemaakt van het schoolplein en de openbare ruimte in de buurt van de school, zoals grasveldjes en parken. Ruim een kwart van de vakleerkrachten PO heeft geen ruimte ter beschikking om buiten te gymmen.

Het bouwjaar van de zalen in zowel PO als VO loopt uiteen van voor 1960 tot nieuwbouw (figuur 3). De figuur laat zien dat ruim een kwart van de zalen meer dan 40 jaar oud is.

Met een gebruikelijke afschrijvingstermijn voor een accommodatie van 40 jaar, houdt dit in dat dus ruim een kwart van de zalen (economisch) afgeschreven is.

Met het meest voorkomende vloeroppervlak van de zalen van 252 m² (36%) en 286 m² (15%) voldoet iets meer dan de helft van de zalen aan de norm die gesteld is voor het vloeroppervlak van een gymzaal. 20% Haalt deze norm niet. Vanwege de toenemende groepsgrootte is het advies vanuit onder andere de KVLO al 10 jaar om een oppervlakte van 308 m² te hanteren in nieuwbouw van zalen. Van de respondenten haalt echter nog geen 10% dit geadviseerde oppervlakte, ook de meer recent gebouwde zalen halen dit oppervlakteadvies niet.

Bouwkundige staat, inventaris en inspectie

De staat van het gebouw wordt door ruim 10% van de respondenten beoordeeld als onvoldoende. Ruim de helft van de respondenten geeft aan dat de zaalvloer niet volledig voldoet (te vies, te glad, beschadigd e.d.).

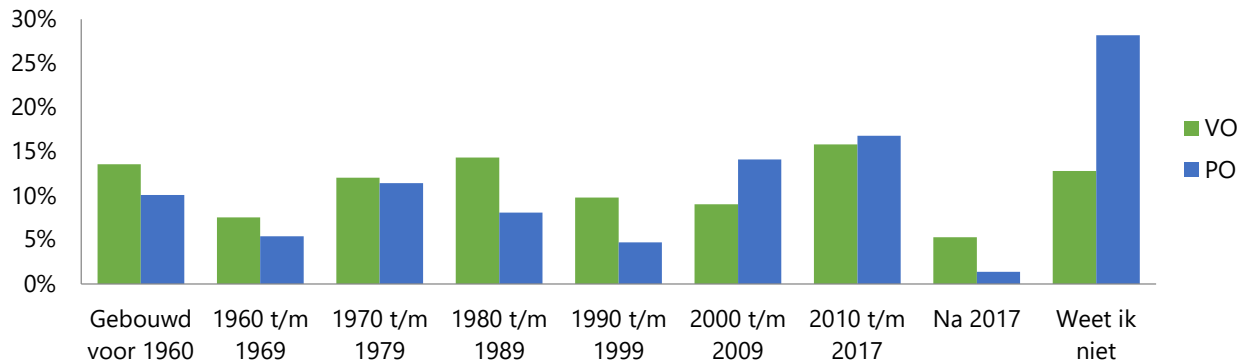
In één op twintig zalen krijgt ook de staat van de inventaris een onvoldoende.

Bijna alle zalen zijn voorzien van een inventaris die geschikt is voor het bewegingsonderwijs (97% VO, 89% PO). Desondanks geeft 54% van de leerkrachten in het PO aan niet over alle materialen te beschikken die hij/zij nodig heeft voor de lessen. De aanwezige inventaris wordt door driekwart beoordeeld als voldoende of goed.

Het PO heeft met name tekort aan klein (spel)materiaal, matten en springkasten. Dit zijn tegelijkertijd ook de materialen die benoemd worden als meest gebruikt voor de lessen bewegingsonderwijs in het PO. Door respondenten voorgestelde aanpassingen op de basisinventarislijst van de KVLO zijn in het PO dan ook een verhoging van het aantal matten en toevoegen van vernieuwend materiaal in plaats van de balk en de brug die nauwelijks gebruikt worden.

Mei 2021

Figuur 3. Bouwjaar gymzalen

In het VO heeft één op de vijf leerkrachten te weinig klein materiaal en geen plafondinstallatie zoals ringen en/of touwen om alle leerlijnen te kunnen geven. Op de VO-inventarislijst worden ook graag meer vernieuwende materialen en digitale middelen gezien. Daarnaast is de meerderheid vóór het verwijderen van ongebruikte materialen zoals de brug, balk en rekstok.

Na de jaarlijkse inspectie van de inventaris heeft driekwart van de VO-docenten en krap de helft van de PO-vakleerkrachten inzicht in het keuringsrapport. Na inspectie wordt afgekeurd materiaal in minder dan de helft van de zalen direct verwijderd en blijft in 10% van de zalen op langere termijn gewoon staan. Vervanging van materiaal wordt in het VO vaker geregeld (50%) dan in het PO (38%). Het tekort aan materiaal en aanwezigheid van afgekeurd materiaal zorgt bij ruim een derde van de vakleerkrachten in het PO en bij een vijfde van de VO-docenten voor hinder of problemen bij het lesgeven. 60% Van alle leerkrachten gebruikt regelmatig afgekeurd materiaal in de les. Dit materiaal wordt dan wel op een zorgvuldige en veilige manier ingezet als afbakening of ondersteuning en vaak niet voor de functie waarvoor ze bestemd/ontworpen zijn.

Invloed en betrokkenheid bij de inrichting van de gymzaal hangt samen met wie de beheerder van de zaal is. Wanneer de zaal in beheer van de school is, zijn leerkrachten in zowel VO als PO meer betrokken dan wanneer de accommodatie in beheer van de gemeente is.

Leerkrachten in het basisonderwijs lijken dan ook veel minder betrokken te zijn bij vervanging, onderhoud en actueel houden van de inventaris of bij de inrichting en het (ver)bouwen van de zaal (figuur 4). Ook hebben ze minder weet van de beschikbare budgetten en financiering voor het bewegingsonderwijs dan docenten in het VO. In het VO zie

je dat er vaker inspraak is van de docent in de ontwikkelingen in de gymzaal (figuur 5).

Klimaat en akoestiek

Om goed bewegingsonderwijs te kunnen geven moet niet alleen de inventaris voldoen. Ook de werkomstandigheden zoals verlichting, klimaat en akoestiek in de zaal moeten van goede kwaliteit zijn om als docent meerdere uren op een dag les te kunnen geven zonder gevolgen voor de gezondheid. In de peiling is daarom gevraagd naar de *ervaring* van de docenten met het klimaat en de akoestiek in de zaal.

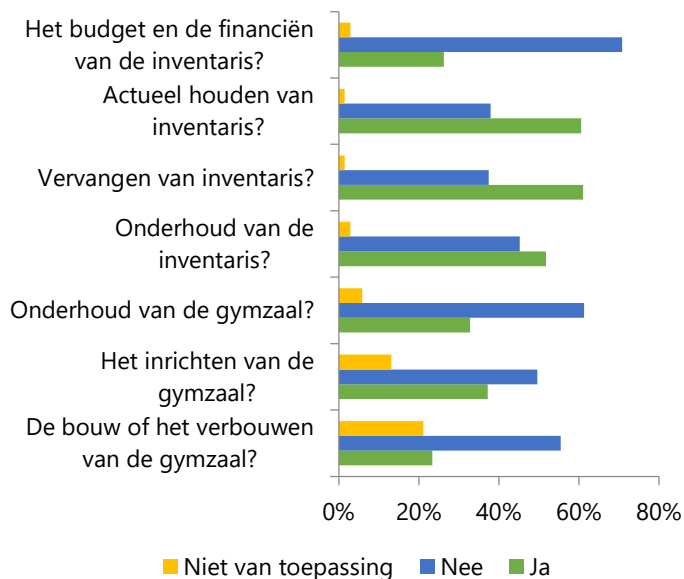
Maar net iets meer dan de helft van de respondenten werkzaam in het VO ervaart dat de akoestiek van de zaal in orde is. Vooral in accommodaties van vóór 2010 is akoestiek een veelvoorkomend probleem. In het PO ervaart minder dan de helft van de respondenten (44%!) dat de akoestiek van de zaal in orde is. Ook hier is het bouwjaar van invloed op de beoordeling.

In het VO wordt de akoestiek vaker gecontroleerd dan in het PO. Ook worden daar vaker (64% vs 44%) naar aanleiding van de meting aanpassingen gedaan in de zaal om de akoestiek te verbeteren. Het beheer van de zaal en daarmee de invloed en betrokkenheid van de docent lijkt ook hier weer mee te spelen.

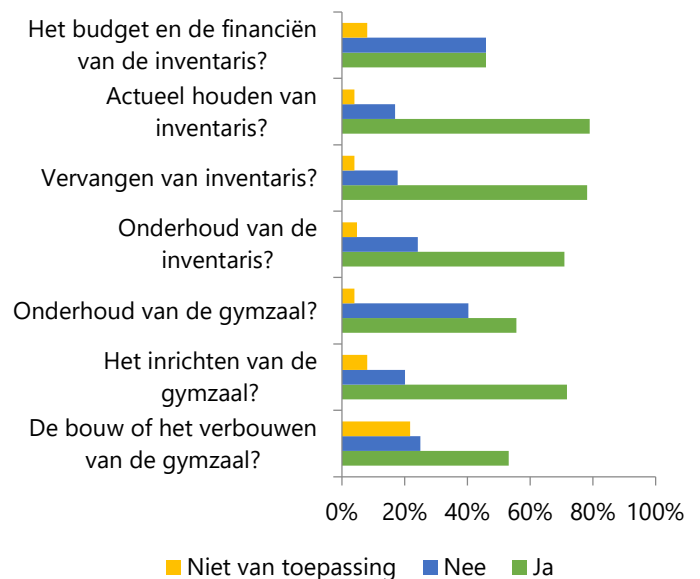
In de meeste zalen wordt er gekozen voor een langetermijn-/duurzame oplossing, zoals het plaatsen van akoestische wandpanelen. Minder vaak wordt er gekozen voor een acute of kortetermijnoplossing zoals bijvoorbeeld het gebruik van otoplastieken. Uit de toevoegingen en opmerkingen van docenten bij de vraag, blijkt dat de aanpassingen die gedaan worden lang niet altijd afdoende zijn om de problemen met de akoestiek op te lossen.

Mei 2021

Figuur 4. PO - Ben je betrokken bij

Figuur 5. VO - Ben je betrokken bij

In alle zalen voldoet de verlichting voor onderwijsgebruik, de meerderheid van de zalen beschikt ook over daglicht. In maar een heel klein deel van de zalen is er sprake van hinderlijk daglicht dat niet geweerd kan worden.

Om de zaal te ventileren met buitenlucht kunnen op veel accommodaties ramen en/of deuren open. In een derde van de zalen is dit echter niet voldoende om de zaal goed te ventileren. Daarom is er vaak mechanische ventilatie aanwezig, maar in een kwart van de zalen wordt ook dit niet als voldoende ervaren.

De respondenten uit het basisonderwijs beoordelen de luchtkwaliteit in de zaal iets beter dan in het VO, hoewel in de meeste zalen de ventilatie niet (59%) of matig (28%) te reguleren is. In de zalen waar de luchtkwaliteit als matig of slecht beoordeeld wordt, is er vaak geen of nauwelijks regulatie van het systeem mogelijk. In deze zalen wordt ook de temperatuur slechter beoordeeld dan in zalen met voldoende (buiten)luchtventilatie. Al wordt de temperatuur in de meeste zalen voldoende tot goed beoordeeld. Met name in de zomer worden zalen vaak als te warm ervaren.

Controle van de ventilatie in verband met corona

In het VO is bij 64% van de respondenten onlangs controle geweest van de ventilatie. In 15% van de gecontroleerde zalen bleek de ventilatie niet op orde te zijn. In het PO bleek 5% niet in orde, al is daar maar 43% gecontroleerd, en weet een derde niet of er controle is geweest.

Conclusie

Uit de peiling blijkt dat de situatie in het primair en voortgezet onderwijs verschilt. PO huurt veelal een zaal van de gemeente, terwijl VO de zaal vaak in eigendom heeft. Dit

heeft gevolgen voor de betrokkenheid en invloed van de docenten op de voorzieningen, financiën en onderhoud van de zalen en de inventaris.

Daarnaast zijn veel zalen verouderd: een kwart van de zalen is meer dan 40 jaar oud.

Met het oog op twee 'uur' verplicht bewegingsonderwijs voor iedereen in het PO vanaf 2023 (amendement Heerema/Van Nispen) is er de noodzaak om op korte termijn een kwaliteitsimpuls te geven aan de zalen die gebruikt worden voor bewegingsonderwijs. Voor onderwijsdoeleinden kunnen bij een groot deel van de zalen verbeteringen aangebracht worden. Er is meer aandacht nodig voor de inventaris en het onderhoud hiervan zoals het aanschaffen van nieuw materiaal om het tekort op te lossen en het sneller verwijderen van afgekeurd materiaal. Ook moet er gekeken worden naar de behoefte aan ander materiaal/inrichting door bijvoorbeeld aanpassingen van de basisinventarislijsten.

Om de problemen structureel op te lossen is het belangrijk dat de accommodaties niet alleen meer aandacht krijgen van de schoolleiding en gemeente die beide verantwoordelijk zijn voor de kwaliteit van voorzieningen. Ook de betrokkenheid en inspraak van de docenten kan worden verbeterd. Dit door hun kennis te vergroten en hen te informeren en te scholen over de mogelijkheden en hun recht op een goede werkplek zonder problemen met akoestiek en/of de ventilatie-voorzieningen.

Mocht je meer willen weten of vragen hebben over huisvesting, kan je altijd contact opnemen met de KVLO via onderwijs@kvlo.nl